

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K

pol leta 5— "

četrt leta 2:50 "

posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h

" " " dvakrat . . . 12 "

" " " trikrat . . . 10 "

za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.

Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Za kmetijski pouk.

Naučno ministrstvo je odposlalo iz Avstrije sedem učiteljev v dvomesečni kmetijski tečaj na vseučilišče v Giessen na Zg. Hessenskem.

Kakor se kaže, je tudi pri nas začelo polagoma prodirati mnenje, da je treba ljudsko šolo završiti s primernim strokovnim poukom. V Nemčiji, zlasti na Hessenskem in v nekaterih drugih pokrajinah, se to vrši že tri-deset let, in sicer z nepričakovano dobrim uspehom. Ministrstvo hoče smisel za kmetijske nadaljevalne tečaje prenesti tudi v Avstrijo in si hoče najprej vzgojiti nekaj učiteljev v vsaki kronovini, ki bi potem v domovini prirejali take tečaje za učiteljstvo.

Napredno slovensko učiteljstvo je bilo zopet med prvimi, ki se je soglasno izreklo za to, da se ljudsko šolo tudi glede na kmetijski stan temeljito reformuje. Temu dokaz je XX. glavna skupščina naše „Zaveze“, ki se je vršila od 6. do 8. septembra 1908. l. v Gorici in kjer je nazore in zahteve naprednega slovenskega učiteljstva vsestransko obrazložil in utemeljil tov. Gangl v svojem referatu „Šola in kmetijsko vprašanje“. O istem predmetu so potem razpravljala vsa v „Zavezi“ udeležena okrajna učiteljska društva, tako da je napredno slovensko učiteljstvo tudi glede tega važnega vprašanja sedaj popolnoma na jasnem.

S Kranjskega je odšel v Giessen nadučitelj Humek iz Bohinja, ki že objavlja „Pisma iz Giessena“ v — „Slovenca“. S tem je tudi povedano, kake barve je mož. Kolikor vemo, je želel iti v Giessen tudi tov. Črnogoj, ki lahko spravi Humka vsaj glede kmetijstva desetkrat v mali žep. Črnogoj je hotel celo sam plačevati svojega namestnika, a deželni odbor kranjski plačuje rajši Humkovega, samo da mu bo lažje dokazati, kako nepristranski je. Gotovo: saj sadi celo na polje kmetijstva zlahkne rožice — klerikalne pristranosti! Srečna dežela Kranjska, ko bodo krompir sadili v gnojne grede in črešnje cepili na gaber!

Črnogoj in vsi trmoglavci in takozvani značajniki, zakaj ne odpirate šolskih vrat „Slomškovi Zvezi“! Vam, zavrženci, se nikoli ne spne lestva do milosti — kranjskega deželnega odbora! Vi hlapci!

Informativni tečaj.

— ga — Kakor morska kača, tako se vleče zahteva po višji izobrazbi učiteljstva v svetovnem učiteljstvu. In ker ne nudijo sedanja učiteljska ona naobrazbe, kakršno zahteva ravno učiteljstvo, je seglo učiteljstvo samo po sredstvu, da se temeljito pouči o vseh vedah, posebno v svoji stroki — pedagogiki. — Priborilo si je takozvane vseučiliške počitniške tečaje za učiteljstvo, kjer predavajo vseučiliški docenti svoje stroke. Menda ga ni stanu, širom božjega sveta, ki bi daroval svoj prosti čas, ki bi doprinal gmotne žrtve v lastno izobrazbo, v ono izobrazbo, ki pač koristi drugim, a njemu — nič. To je pač višek požrtvovalnosti, višek samozatajevanja!

Znani so taki vseučiliški tečaji v Nemčiji, ki stoje pač na vrhuncu popolnosti. Imenujemo le take tečaje v Jeni, Marburgu, Kielu, Braslavi, Berlinu, Monakovem, Greifswaldu,

Würzburgu itd. Svetovnoznani je pač tečaj v Jeni, ki ga obišče vsakokrat na stotine učiteljstva. Umevno, da ne zaostajajo za nemškimi učitelji ne Francozi, še manj pa Angleži.

V Avstriji se je zadnje leto obrnilo tudi v tem oziru na boljše. Tudi tu imamo vsako leto več ali manj vseučiliških tečajev. Prvenstvo moramo pač priznati našim severnim bratom, češkemu učiteljstvu; le-ti imajo skoro vsako leto svoj vseučiliški tečaj po raznih krajih Češke in Moravske. Duša tem tečajem sta vseučiliška profesorja, znana učenjaka Drtina in Masaryk. — A tudi nemška avstrijska vseučilišča v Pragi, na Dunaju, v Inomostu in v Graecu prirejajo prav marljivo vsako leto učiteljska vseučiliška predavanja in sicer v počitnicah.

Ko se je pred dvema letoma ustanovila v Pragi mogočna Avstrijska slovanska učiteljska zveza, se je izprožila od slovenskih delegatov misel, da naj ta zveza preskrbi tudi slovenskemu učiteljstvu take počitniške vseučiliške tečaje. Stvar je v dobrem teku, in objavljen nam je tak prvi tečaj l. 1911. v Ljubljani, katerega priredbo mora izvršiti tov. Gangl.

A nad vse agilno društvo Hrvatsko društvo za unapredjenje uzgoja v Zagrebu nas je presenetilo. Imenovano društvo se je z vso vnemo poprijelo iniciative in pospešilo svoje delo tako, da priredi že letošnje počitnice prvi hrvaški vseučiliški tečaj za učiteljstvo — seveda v ožjem pomenu — in sicer od 17. do 30. julija t. l. v Zagrebu, in to pod imenom „Informativni tečaj za gospodu in gospodje“.

Program tega tečaja je ta-le:

„A. Predavanja brez diskusije.

I. Prirodna znanost.

Iz općenite biologije.

Dr. Gjurašin Stjepan, docent u kr. sveučilištu.

1. Stanica: Sastavni dijelovi stanice. Protoplasma, stanična jezgra. Kromoplasti. Vakuole itd.

2. Umnažanje stanica dijeljenjem. Dijeljenje stanične jezgre direktnim načinom. Struktura stanične jezgre. Trofoplasma i Kinoplasma.

3. Spolno razmnoživanje. Nekoliko primjera iz carstva nižih organizama, zatim metazoa i metafita.

4. Mijena generacije kod bilja.

5. Hibridi. Mendelovi zakoni hibrida.

6. Postanak vrsta. Lamarckova i Darwinova teorija, De Wriesova mutacija.

II. Pedagogika.

1. Odabrana poglavja etike s osobitim obzirom na uzgojna pitanja.

Dr. Bazala Albert, kr. sveučilišni profesor.

A. Etični smjerovi.

1. Nativizam i empirizam. Intelektualizam i emocionalizam. Utilitarizam, eudemonizam, etički idealizam. Naturalizam, princip kulturnoga napretka, usavršavanja.

* Navajamo doslovno iz poslanega nam prospekta.

B. Iz individualne etike.

2. Faktori čudoredja. Sloboda volje.

3. Značaj. Individualnost i ličnost.

4. Čudoredje i vjera.

C. Iz socijalne etike.

5. Etika i politika. Princip narodnosti.

6. Čudorednost i umjetnost. Narodna kultura.

2. Psihologija djeteta.

Dr. Cividini Ante, učitelj donjogradske gimnazije.

1. Povjesni nacrt psihologije djeteta. Početak pedološkoga rada u Njemačkoj na okretu iz 18. u 19. vijek; nastavak u Sjevernoj Americi, Engleskoj, Francuskoj, Italiji, Švedskoj i dr.; sadanje uspješno ispitivanje u kolijevci pedologije.

2. Pojam } psihologije djeteta.

3. Zadatak }

4. Metode }

5. Postepeni razvitak tijela i duše u djeteta.

a) djetinjstvo: embrijon i fetus; novorođenče, dojenče ili dijete u pogoju; dijete koje se nosa, koje puza, koje postajiva i potrkava; „pametno“ ili „mudro“ dijete.

b) mladenaštvo: školsko dijete, „bedaste“ godine. Dječaci i djevojčice.

c) doba razvoja, mlada gospoda: spolno dozrijevanje. Mladič i djevoja.

6. Tipovi djetete duše: rasa, kultura. O samoubojstvu djece.

7. Darovitost. Nasljedstvo. Stjecanje i okolina.

8. Svijest: nominalistički, senzualistički, intelektualistički i realistički nazor o postanju samosvijesti.

3. Škola s pomoću rada.

Košćević Vjekoslav, učitelj na pučkoj školi u Zagrebu.

1. Što je škola s pomoću rada (die Arbeitsschule)?

2. Jedan dio rada u školi praktično prikazan i protumačen. Modelovanje, sadreni i betonski snimci, odljevci od olova i kositra; sve razjašnjeno izložbom izradaka predavačevih učenika pučke škole.

3. Specijalno hrvatski rad, t. j. hrvatski narodni ornamenat, protumačen i zorno prikazan izložbom slobodnih izradaka narodnih ornamenata predavačevih učenika šegrtske škole.

4. Život i škola.

Tomašić Ivan, ravnatelj pučke škole u Zagrebu.

1. Napredak prirodnih nauka i tehnike dadeše čovječanstvu novi nazor o svijetu-evoluciju, „razvoj od maglice do čovjeka“, prepodiše cijeli ljudski duševni i društveni život u demokratskom smislu.

2. Taj demokratski preporod čovječanstva ide za tim, da se svaki član ljudskoga roda obrazovanjem usposobi, da prema svojim urođenim darovima uzmogne biti dionikom u stjecanju i trošenju ukupnih duševnih i materijalnih dobara kulture, dakle i vrška ove: znanosti i umjetnosti.

3. Ovakovo obrazovanje za praktični život stječe se najbolje u životu samom. U tom obrazovanju škola je samo surogat života, pak je najbolja ona škola, koja je najvjernijim dijelom fakičnoga života.

4. Današnja škola nije dijelom savremenoga života; jer su oni, kroz čije je ruke prolazila sudbina škole svagda nastojali, da ju što više iscerpe u svoje svrhe, a u to ime činilo im se nužno, da razvoju života, kad već nijesu mogli njega samog da spriječe, barem ne dadu ni zaviriti u školu.

5. Zato su sada sa školom svi nezadovoljni: država, crkva, roditelji, učitelji, školska djeca.

6. Nezadovoljnike se može umiriti jedino valjanom reformom školstva.

7. Glavni tabori, iz kojih se danas vojuje za reformu školstva, jesu:

Njemački savez za reformu školstva, Avstrijsko društvo za reformu školstva, Njemački uzgojni zborovi u Weimaru, Hamburško učiteljsko društvo za njegovanje umjetničkoga obrazovanja, Kongresi za školsku higijenu, Njemačko društvo za pronicanje pučkih i dječjih igara, Internacijsalni kongresi za pronicanje risanja i umjetničkoga obrazovanja, Kongresi njem. društva za proučanje, zaštitu i dobrobit djece, Zavodi za eksperimentalnu psihologiju i pedagogiju, Zavodi za studij djeteta, Internacijsalni kongresi za moralno obrazovanje, Kongresi i spisi za propagiranje pacifizma, Društva i kongresi za seksualno pedagogiju, Učiteljsko društvo grada Leipziga, Učiteljsko društvo grada Bremena, Školska oblast grada Zürich, Školska oblast grada Münchena, Oblast komunalnoga školstva grada Budimpešta, Američanin John Dewey, profesor pedagogije i ravnatelj vseučilišne pokusne škole u Chicagu, Dr. Ewald Haufe, Berthold Otto, Magjarsko društvo za proučavanje djece u Budimpešti, Hrvatsko društvo za unapredjenje uzgoja u Zagrebu.

III. Književnost.

Hrvatska književnost u doba preporoda. Dr. Drechsler Branko, profesor donjogradske gimnazije.

1. XVIII. stoljeće u Hrvata.

2. Juraj Šporer.

3. Antun Mihanović.

4. Janko Drašković.

5. Ljudevit Gaj.

6. Ivan Mažuranić.

7. Stanko Vraz.

8. Petar Preradović.

9. Preporodna prosvjeta i politika.

10. Slovjenska, ilirska i hrvatska ideja.

Objavljeni program kakor tudi predavatelji nam svedočijo, da bo imelo učiteljstvo — tudi slovensko — ki se udeleži teh predavanj, dovolj prilike, uglobiti se v te stroke in izpopolniti svoje znanje, ki bo prineslo mnogo koristi ne le njemu samemu, temveč tudi šoli in ljudstvu, med katerim deluje. Uverjeni smo, da pohiti na ta tečaj tudi več slovenskih učiteljev in učiteljic, ne bo jim žal niti truda ne gmotne žrtve. Zakaj ako se ni zbal ta ali oni slovenskih učiteljev vseh težkoč, ko je šel v Jeni, toliko lažje obiščemo kraljevo mesto Zagreb,

ker so hrvaški tovariši pripravljani, preskrbeti slovenskemu učiteljstvu vse mogoče udobnosti.

Vsa podrobna pojasnila o tem tečaju daje radevolje dr. Ante Cividini, donjogradska gimnazija v Zagrebu.

Hrvaškemu učiteljstvu naše iskrene čestitke in mnogo uspeha!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca aprila K 116.541.60.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 30 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljave navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2. 3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

40letnica Učiteljskega društva za celjski okraj.

Že dolgo ni bilo tako lepega učiteljskega slavlja kakor povodom proslave 40 letnice „Učit. društva za celjski okraj“ v št. Juriju ob j. ž. v četrtek, 5. t. m. Bil je to eden najkrajših praznikov v učiteljskem trudopolnem življenju, dan veselja, ki ostane vsakemu udeležencu v najlepšem spominu.

Prvi jutranji vlaki so z juga in severa pripeljali v št. Jurij ob j. ž. lepo število tovarišev in tovarišic. Pod vodstvom živinozdravnika gospoda Uršiča in tajnika gospoda Drogenika si je učiteljstvo ogledalo vzorno napravo šentjurske mlekarne, obenem je tudi videlo sterilizovanje mleka. Mlado podjetje se čvrsto razvija, znamenje, da je v rokah delavnih, poštenih in mojih. Želimo naprednemu podjetju mnogo uspeha, obenem ga pa tudi vsakomur najtopleje priporočamo.

Ob 9. uri popoldne pa se je učiteljstvo zbralo pred slovensko kmetijsko šolo. Ravnatelj gospod Bellé in kmetijski strok, učitelj Zidanšek sta blagohotno razkazovala vso napravo. Če je to tudi le trobica, ki so jo bili prisiljeni dati gospodje deželni občine slovenskemu narodu na štajerskem, vendar človeka veseli, da smo si štajerski Slovenci vsaj toliko priborili in da so prišli v Gradcu do spoznanja, da tudi mi hočemo več izobrazbe — pa v svojem jeziku. Pod vodstvom takih izbornih moči bo slovenska kmetijska šola pač lepo procvitala. Gospodu ravnatelju, kakor tudi strokovnemu učitelju Zidanšku izrekamo tem potom najlepšo zahvalo za njiju pošteno razkazovanje.

Ob 11. uri se je pričelo slavnostno zborovanje v šentjurski šolski palači. Že lepi, moderni, zračni prostori šolske palače so vsakega udeleženca napolnili s slavnostnim razpoloženjem, ki se je še povečalo, ko je vstopil v polno nabito šolsko sobo (za bodoče pripravljeno) 5. razreda, 110 udeležencev je napolnilo šolsko sobo do zadnjega kotička.

Uprav ginjen nad tako krasno udeležbo je otvoril zborovanje predsednik celjskega učiteljskega društva, tov. Fran Brinar. Pred vsem je pozdravil „Benjamina“ med mlajšimi učiteljskimi društvi, krvnega brata celjskega učit. društva, laško učiteljsko društvo in njega vrlega predsednika tov. Gnusa. Pozdravil je nadalje šmarsko-rogaško učiteljsko društvo, ki se je skoraj polnoštevilno udeležilo slavlja, nadalje zastopnika savinjskega učit. društva tov. Rada Tusa, zastopnico slovenjebistriškega učit. društva tovarišico Hinterlechnerjevo iz Poljčan, zastopnici konjskega učit. društva tovarišici Pavličev in Stegenškovo. — Pozdravil je dalje zastopnika izvrševalnega odbora Narodne stranke dr. Kalana, zastopnika akademične napredne mladine, predsednika „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ tov. nadučitelja Rajšpa in nje tajnika tov. Šijanca iz Gornjega grada, zastopnika šentjurske napredne mladine gg. Ferleža in Drogenika.

Pismeno je pozdravil slavlje tudi c. kr. nadzornik in c. kr. učitelj na učiteljski v Mariboru ter član našega društva tov. Schmoranz. Tovariš nadučitelj Sivka je v imenu učiteljstva in kraj. šol sveta šentjurskega pozdravil zborovalce, kličoč jim „Dobro došli!“

V imenu odbora Narodne stranke želi g. dr. Kalan ob 40letnici celjskega učit. društva slovenskemu učiteljstvu, da bi kot pionirji prosvete razbili temo v slovenskem na-

rodu, tako kakor je nekoč pruski „Schulmeister“ pri kralji. Gradcu premagal Avstrijce, želi dalje, da bi med Narodno stranko in učiteljstvom, ki se je vedno borilo za napredno idejo, ostalo vedno tako dobro razmerje. — Predsednik „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ tov. Rajšp je v svojem krasnem govoru omenjal, da je 40 let v človeškem življenju dolga doba, a za učit. društvo kakor je celjsko, ne, češ, društvo je mlado in krepko kakor ob svojem rojstvu, doseglo je s svojim vztrajnim delom ne le svoj namen, ampak ga je celo prekoračilo, zakaj društvo ni bilo le torišče, ampak vodnik in svetovalec vsemu štajerskemu, da, celo vsemu slovenskemu učiteljstvu. V tem društvu se je porodila ideja „Zveze jugoslov. učit. društev“, pa tudi „Zveze“. Kot predsednik „Zveze“ iskreno pozdravlja svojo krepko hčer, želeč, da bodi društvo vedno torišče in ognjišče slovenskega šolstva in teženj učiteljskega stanu.

Nato so se pogovorile še nekatere društvene zadeve, zanimajoče tudi druga učiteljska društva, zlasti dopis „Zveze“ glede poslovnega jezika pri uradnih skupščinah. Po soglasnem sklepu se čimprej skliče shod predsednikov vseh slov. učiteljskih društev, da se na tem pogovori enotna taktika v prej omenjeni zadevi. Predsednik je tudi čestital tov. Arminu Gradišniku na imenovanju za častnega člana „Zveze“. Nato je bil slavnostni govor predsednika tov. Fr. Brinarja.

Preprosto, a pregledno je podal sliko društvenega delovanja celjskega učit. društva tekom 40 let, da smo v duhu živeli vso dobo društvenega delovanja. Saj bi pa tudi težko našli tovariša, ki bi mogel lepše razviti sliko te dolge dobe tako dobro kakor on, ki se z veseljem spominja dni, ko je vstopil pred 20 leti poln idealov kot mlad učitelj v to društvo, ki se ga i danes oklepa z vso silo in vnemo, saj mu budi današnji slavnostni dan sto in sto lepih spominov, ko je v društvu nastopil prvič kot govornik in kjer je preživel toliko krasnih dni. — Ves ta govor priobčimo prihodnjič v celoti.

Na koncu slavnostnega govora je tov. Armin Gradišnik še slikal vse vrline predsednikov, poudarjajoč njegovo vztrajnost in ljubezen do tovarišev. Sklenil je z besedami: „Bog daj procvit celjskemu učit. društvu, ki bodi vedno zaščitnik pravega tovarštva in tovariške ljubavi, ki bodi neustrašen boritelj učiteljske zavednosti. Ohrani nam pa Bog tudi zdajnega predsednika tov. Brinarja!“ Viharno ploskanje.

Ko je še bil tov. Blaž Jurko predaval o autohizmu Slovanov, je tov. Brinar zaključil uradni del slavlja.

Ob pol 2. uri pop. je bil v dvorani Nendlove gostilnice banket, ki se ga je udeležilo nad 80 oseb. Fina postrežba je vsakega popolnoma zadovoljila. Pri banketu so govorili tov. Fr. Brinar, dr. Milko Hrašovec, tov. Ivan Sorčan in tov. Tomo Kurbus. — Tov. Fran Brinar je prečital kmalu po zborovanju došle brzojavne čestitke, ki so jih poslali: serniško-brežiško učit. društvo, državni poslanec Roblek in dež. poslanec dr. Vekoslav Kukovec, c. kr. nadzornik Supanek, nekdanji predsednik in sedanjí častni član Anton Brezovnik, dež. poslanec tov. E. Gangl, nekdanji član društva tov. Kobek, gornjegrajsko in ljubomersko učit. društvo.

Ob slavnostnih napitnicah in petju tovarišev pevcev je prehitro minil čas. Proti večeru se je mnogo tovarišev odpeljalo, precej pa jih je tudi ostalo pri koncertu, ki ga je vodil tov. Čulek. Koncert je uspel sijajno in moramo tovarišu Čuleku le čestitati na tako lepem uspehu.*

Vsakdo se je vrnil domov poln lepih spominov na ta dan, okrepljen za nadaljno prosvetno delo. Učiteljsko društvo celjsko pa prednjači vsem štajerskim učiteljskim društvom, da bo baš ob svoji 50 letnici stalo krepko kakor danes na braniku za pravo učiteljstvo in naroda svojega!

Značilno pismo.

Uskokom v album.

Naš urednik je dobil od prijatelja pismo, kjer stoje tudi te značilne besede: „Kako se Ti godi? Meni slabo; od oktobra sem bil bolan, štiri tedne v postelji, v aprilu sem zopet začel poučevati. Obravnave v deželni zboru sem čital z veseljem, a niso prinesle

* Glej današnje štajerske vesti!

Uredn.

ničesar. Oh, ti grdi klerikalci, res nas bodo izstradali. Sila in glad sta nekoliko razredčila naše vrste, upam, da smo sedaj čisti! Mi pa stojimo in pademo s svojim prepričanjem, pa naj se zgodi, kar hoče! Stradati in trpeti me ne bodo učili, saj sem temu vajen od mladih nog, v boju pa že stokrat preizkušen in dobro utrjen, pa se nič ne bojim!“ — Te moške besede naj citajo uskoki in — sram jih bodi!

Šola in alkohol.

Šola in alkohol je bila tema, ki jo je obdelal 10 letni abstinenc, nadučitelj Rudolf Horvat, pri učiteljskem krožku v Zagorju na Notranjskem dne 13. maja 1910. Njegov namen je bil v prvi vrsti ta, tudi svoje tovariše vneti za protialkoholno gibanje med našo šolsko mladino.

V ta namen je navedel najprvo nekoliko zgodovinskih podatkov, potem pa svojo metodo, ki jo uporablja že od začetka šolskega leta 1906/7. z več ali manj ugodnim uspehom. Zanimalo je navzoče tovariše seveda zlasti zadnje. Združil je svoje misli o protialkoholnem delovanju v sledeče teze:

1. Odraslim ljudem in tudi šolski mladini naj o posebnih prilikah govori g. župnik (katehet) o škodljivosti nezmernega uživanja opojnih pijač z ozirom na dušo. Učitelj pa naj priredi poseben roditeljski sestanek, pri katerem naj pojasni veliko škodo, ki jo povzroča alkohol v telesnem in posebe gospodarskem oziru. Govorijo naj grozne številke.

2. Učitelj, ki je obenem občinski odbornik, naj poskrbi, da se uvede, kjer se še ni zgodilo, najvišja občinska naklada na žganje in pivo. (To je dosegel govornik, in si s tem nakopal veliko sovraštvo gostilničarjev.)

3. Učiteljstvo bodi držžno ali vsaj zmerno pri uživanju opojnih pijač; pa saj nam tudi drugega ne kaže pri teh beraških plačah.

4. Vsak krajni šolski svet nabavi za šolo Weichselbaumovo sliko s popisom, ki ga naj čimprej kateri izmed naših prevajalcev prevede na slovenščino, ako se še ni zgodilo dozdaj.

5. Pri jezikovnem pouku ne čitajmo beril, ki hvalijo pitje, četudi le vino.

6. V računstvu dajajmo prav pogostokrat izračunavati, koliko zapravi pijanec, kolikšno škodo povzroča občinam zaradi zabemarjenja vzgoje svojih otrok, kar je prav dobro izvedel tov. Bernot v knjigi: Stiasny „Učne slike“ za ponavljalno šolo. Opozorimo otroke posebe, koliko denarja se zapravi s pijančevanjem v posameznih deželah. Tako čitamo v „Zlati dobi“ da se je zapravilo lansko leto nad 30 milijonov kron, kateri denar je šel po večini iz dežele. Te številke naj ponese otroci tudi domov, da jih sporočijo staršem; učitelj pa učence izprašuj pozneje, kakšen vtisk so napravile na domače. Zato imej

7. vsaka šola list — mesečnik „Zlata doba“, ki se naroča za 3 K v Ljubljani. Pri tem listu mi je posebno všeč dejstvo, da biča po zasluženju pijančevanje vseh strank in tudi igre, katere se prireajo po naših „izobraževalnih“ gledališčih.

8. Ker šolarji največ alkoholnih pijač spijejo o priliki cerkvenih shodov (ob žegnanju) in po nekaterih krajih tudi na svoj imendan, opozori učiteljstvo zlasti pred takimi dnevi na škodljivost alkoholov ter jih izkušaj pridobiti za abstinenco. Seveda se mora to goditi jako previdno, mislim namreč glede obljube. Nikogar se ne smesiliti v to, da se zaveže vzdržati se opojnih pijač. Kdor pa sam od sebe to obljubo stori, naj se ga vpiše v posebni zapisnik, ki se v njem pri reviziji vpisujejo zaznave glede tega, ali je držal obljube ali ne, kateri je bil vzrok, da je ni izpolnil i. dr. To se naj godi po vsakih večjih praznikih, po počitnicah in tudi vmes. (Uvedel sem tak zapisnik že leta 1906, le žal, da ga nisem mogel natančno voditi, ker mi je primanjkovalo časa in pa tudi zaradi tega sem ga opustil, ker so bile sčasoma zaznave preenočilne in torej zame brez pomena.) Zato svetujem, da bi se tak zapisnik sicer napravil vsaj za eno leto, v katerega se vpiše popolne zdržnike, dalje one, ki se zaobljubijo, da ne bodo pili žganja in obenem tudi nekadilce. Opozorjam ob tej priliki, da se proti kajenju med šolsko mladino še mnogo premalo deluje! Prelamljalce se naj

izbriše iz zapisnika ali vsaj ne navaja več k obljubi!

9. Posebno ugodno priliko nudi učitelju za protialkoholno delovanje predmet prirodoslovje. Ne zabi nobeno leto obravnavati v višjih razredih in v ponavljalni šoli razprave „Alkohol“, ki jo dobiš v A. Maierjevi knjigi „Učne slike“ iz prirodoslovja za III, IV. in V. razred.

10. Pri zgodovinskem pouku omenimo najprej Aleksandra Velikega, ki je moral zaradi nezmernega uživanja alkohola še kot mlad človek v hladni grob; dalje Rimljane, ki so se v poznejši dobi tako pomehkčili zaradi prevelikega pijančevanja, da so izgubili svoje cesarstvo. Nasprotno pa so si pridobili stari Rimljani ravno zaradi svoje zmernosti skoraj ves takrat znani svet. Kot zmerna uživalca alkohola lahko imenujemo Karla Velikega in kralja švedskega, Karla XII.

11. V zemljepisju seznanimo otroke kot najznačilnejše z Indijanci, ki propadajo le zaradi alkohola. Pri Bavarski opozorimo, da se tam zvari in izpije največ piva, ki povzroča tolsto srce, težko sapo in kap. Dalje opomnimo, da mora dežela le zaradi vedno večjega pijančevanja zidati blaznice, hiralnice in ječe. — Kadar poučujemo o severnih mrzlih krajih, omenimo, da žganje ni neobhodno potrebno, da se ubranimo mraza, kar sta zadostno dokazala pogumni mornar Weyprecht in njegov naslednik Frithjof Nansen, ki sta prepotovala najmrzlejšje kraje naše zemlje brez vsakega alkohola.

12. Da zadobijo otroci prave pojme o naši zemlji, je jako koristno, da napravljamo z njimi večkrat razne izlete. Pri takih prilikah naj se nikakor ne daje mladini alkohola, tudi vina ne, in takrat naj se ga zdrži še učiteljstvo.

13. Pri obravnavi človeškega telesa uporabljaj tudi Weichselbaumovo sliko, na kateri otrokom lahko pojasniš strašne učinke nezmerne pitja alkohola.

14. O priliki tolovadbe povejmo otrokom, da boritelji in turisti ne uživajo nobenega alkohola, kadar se trenirajo; ter da oni vojaki, ki niso užili opojne pijače, bolj vztrajajo na pohodu nego drugi, ki so si ga malo „privoščili“.

15. Da bi bil uspeh protialkoholnega gibanja splošno popolen, bi morala na pomoč priskočiti v prvi vrsti vlada, ki je vsaj toliko storila, da je nam učiteljem zaukazala delovati proti alkoholu. Tako imenovani „Gotenburški sistem“ bi se pa pri nas jako težko izvedel. Le da je slika celotna, ga omenjam. V Gotenburgu na Švedskem se je pred več leti ustanovilo človekoljubno društvo, ki je zbiralo denar in potem v mestu pokupilo vse žganjarske koncesije, ki jih je potem pod pravimi pogoji in v majhnem številu zopet oddajalo. Ta sistem so kmalu potem posnemala druga mesta v Škandinaviji in na Finskem v Rusiji. Uspeh je bil čudovit; tako je n. pr. Švedija, ki se je poprej imenovala dežela žganjarjev, postala v kratkem dežela najtreznejših ljudi. Leta 1829. je prišlo povprečno 46 l žganja na vsakega prebivalca, a leta 1888. le 6-9 l.

Končno še nekaj opazk k našemu, to je zagorskemu šolskemu protialkoholnemu delovanju.

Ker se je na moj predlog začelo delovati z vsemi tu navedenimi sredstvi (takrat je klicala na boj proti alkoholu radikalna „Piščalka“), je to delovanje v začetku zbudilo splošno pozornost, kakor je že pač navadno pri vsakih novih uredbah. Tako je bilo torej tudi v naši šolski občini. Nekateri so naše prizadevanje hvalili, drugi ga zasmehovali in se mu rogali, posamezni zasleplenci in med njimi celo nekaj staršev pa so protestirali, češ, kaj naj damo sedaj otrokom piti, kadar delajo na polju, po travnikih in senogetih.

Priredil sem zato roditeljski sestanek in vsem odgovoril, kakor je bilo potrebno, a obenem jih prosil, da naj mladini prizanašajo vsaj z zastrupljanjem z žganjem.

Takoj pa omenjam, da je naše ljudstvo splošno precej zmerno glede alkohola in ni bilo zato nič posebnih težav odvaditi otroke od uživanja opojnih pijač. Zlasti deklice so se — kakor so mi pripovedovali večkrat starši — prav hrabro držale svoje obljube. Pri tem omenjam, da pristajam popolnoma besedam tov. Dragotina Česnika, da je jako nevarno otroke preveč z obljubami nagovarjati, ker bi